

Співвідношення зразків для порівняльного дослідження з речовими доказами

Олександр Андрусович

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня кафедри криміналістики, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого Міністерства освіти і науки України, м. Харків, Україна, e-mail: Andrusovich@ukr.net

Доведено, що юридична природа речових доказів і зразків для порівняльного дослідження різниться. Авторську позицію аргументовано.

Ключові слова: зразки для порівняльного дослідження; юридична природа зразків для порівняльного дослідження.

Correlation of Samples or Comparative Study with Material Evidence

Oleksandr Andrusovych

The publication proves that the legal nature of material evidence and samples for comparative research is different. The argumentation of the author's position is presented.

Keywords: samples for comparative research; legal nature of samples for comparative research.

Окремі питання юридичної природи зразків для порівняльного дослідження неодноразово розглянуто в науковій літературі. Вивчення та аналіз юридичної літератури дав змогу виокремити слушні позиції вчених щодо співвідношення зразків для порівняльного дослідження з речовими доказами. Так, І. О. Крицька й І. О. Жеребко вважають, що вся інформація, яку містять зразки для порівняльного дослідження та яка має значення для кримінального провадження, після проведення відповідного експертного дослідження стає змістом висновку експерта, який своєю чергою є процесуальним джерелом доказів — ч. 2 ст. 84 Кримінального процесуального кодексу України (далі — *КПК України*) [1, с. 106; 2, с. 193; 3].

Здійснений нами аналіз наукових праць і судово-експертної практики

дав змогу виокремити ще один аргумент щодо відмежування речових доказів від зразків для порівняльного дослідження. Так, І. О. Крицька справедливо наголошує на тому, що речові докази безпосередньо пов'язані з кримінальним правопорушенням саме тому, що на них відображено сліди (фрагменти, ознаки) самої події кримінального правопорушення [1, с. 105]. Тож речові докази та зразки для порівняльного дослідження є різними за механізмом виникнення і/або утворення.

Беручи до уваги позиції науковців і судових експертів, вважаємо, що юридична природа речових доказів та зразків для порівняльного дослідження різниться. Ця різниця чітко прослідковується: по-перше, однією з головних ознак зразків для порівняльного дослідження є безумов-

ність походження. Наприклад, зразки почерку, відбитки пальців відбирають у конкретної особи. Про об'єкт, виявлений і вилучений під час проведення слідчих (розшукових) і/або інших процесуальних дій, ми такого сказати не можемо. Наприклад, передсмертну записку виявлено поруч із трупом особи без ознак насильницької смерті. Ми не знаємо, хто її виконавець, оскільки це може бути як вбивця, так і сам потерпілий, поки не буде призначено та проведено судово-почеркознавчу експертизу. По-друге, виявлені й вилучені об'єкти під час проведення слідчих (розшукових) і/або інших процесуальних дій, які в майбутньому вважатимуть речовими доказами, безпосередньо пов'язані з кримінальним правопорушенням, тобто вони виникли під час його вчинення. Наприклад, кров на ножі; вилучена з тіла потерпілого куля тощо. Зразки для порівняльного дослідження не виникають у момент учинення кримінального правопорушення. Вони мають або докримінальний характер, або посткримінальний. По-третє, речовий доказ є незамінним, він і є речовим доказом завдяки факту самого свого існування. Натомість зразки в певних випадках (таких, як пошкодження, утрата) можна відібрати ще раз (якщо така можливість іще існує). По-четверте, зразки не мають усіх властивостей речових доказів. По-п'яте, зразки для порівняльного дослідження та речові докази мають різне інформаційне наповнення. Саме за допомогою зразків для порівняння підтверджують на-

лежність об'єкта (речового доказу) до події, що відбулася, також за допомогою зразків якнайповніше досліджують інформацію, яку містять речові докази. По-шосте, під час відібрання (отримання) зразків для порівняльного дослідження керуються процесуальними й тактичними правилами, відмінними від правил отримання речових доказів. По-сьоме, для зберігання речових доказів передбачено чіткі процесуальні правила (ст. 100 КПК України), а для зразків для порівняльного дослідження подібні приписи відсутні. По-восьме, речові докази обов'язково підлягають оцінюванню (ст. 94 КПК України), а зразків для порівняння не оцінюють [3]. До того ж під час оцінювання на стадії судового розгляду зразків може взагалі вже не існувати матеріально.

Перелік джерел посилання

1. Крицька І. О. Особливості відмежування речових доказів від зразків для порівняльного дослідження у кримінальному провадженні. *Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин* : мат-ли Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 04—05.03.2016). Дніпропетровськ, 2016. С. 103—106.
2. Жеребко І. О. Юридична природа зразків для порівняльного дослідження. *Криміналістика і судова експертиза*. 2018. Вип. 63 (1). С. 185—195. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2018_63%281%29__22 (дата звернення: 28.03.2025).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 28.03.2025).